

УДК 782:929 В.Стефаник
DOI: 10.31471/2304-7402-2022-16(63)-137-147

ВИДАТНІ ОПЕРНІ СПІВАКИ СОЛОМІЯ КРУШЕЛЬНИЦЬКА ТА МИХАЙЛО ГОЛИНСЬКИЙ В ЖИТТІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА

Ганна Карась

*Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника;
76000, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57;
e-mail: karasg@ukr.net*

Одним із штрихів до стефаникознавства є взаємини письменника-новеліста Василя Стефаника (1871–1936) із видатними українськими співаками Соломією Крушельницькою (1872–1952) та Михайлом Голинським (1890–1973). Як митці з яскраво вираженою національною і культурною ідентичністю своїм талантом, вони наповнювали духовне життя письменника новими фарбами, враженнями і відчуттями. Як багатогранні особистості, співаки віддавали шану таланту письменника, підтримували його у складний період життя. Соломія Крушельницька, як одна з найвідоміших жінок давньої та сучасної України, справила сильне враження на молодого Василя Стефаника. Він був захоплений її талантом, вродою, темпераментом, давав високу оцінку голосу та інтелекту Соломії. Цей пієтет до співачки письменник проніс крізь усе своє життя.

Взаємини Василя Стефаника із Михайлом Голинським мали інший характер. Уродженець Городенківщини, яка сусідує із Снятинщиною, селянський син Михайло, як і Василь Стефаник, був великим патріотом України, романтиком, який мріяв співати для свого народу. Йому аплодували Львів і Варшава, Торунь і Берлін, Харків і Київ, Нью-Йорк, Оттава і Вінніпег. Його порівнювали з великим Карузо. Як родич Марка Черемшини (Івана Семанюка), Михайло часто гостював у нього у Снятині. З Русова сюди приїжджав і Василь Стефаник. Перебуваючи у 1926–1930 роках в радянській Україні (Одеса, Київ, Харків), співак стає зв'язуючою ланкою між українськими письменниками та В. Стефаником, які передавали вітання галицькому новелісту, бажали зустрічі з ним. Завоювавши авторитет після тріумфальних виступів у Харкові (тодішній столиці України), М. Голинський, виконуючи прохання професора Кирила Студинського, звертається до міністра освіти М. Скрипника із клопотанням про матеріальну допомогу для Василя Стефаника. Радянський уряд з пропагандивною метою призначив йому в 1928 році персональну пенсію, а в 1931 – у Харкові відзначив 60-ліття з дня його народження.

М. Голинський брав участь у ювілеї письменника 17 червня 1927 року в Народному Домі у Львові.

Джерельною основою статті є епістолярна та мемуарна спадщина цих непересічних особистостей.

Ключові слова: оперні співаки, письменник, взаємини, Василь Стефаник, Соломія Крушельницька, Михайло Голинський.

Творча діяльність Василя Стефаника (1871–1936) – письменника-новеліста, громадського та політичного діяча, однієї з головних постатей культурного та суспільного життя Галичини першої третини ХХ століття давно в орбіті дослідників-гуманітаріїв, особливо літературознавців. Однак, на наш погляд, особистісні аспекти цієї потужної постаті ще мають лакуни для вивчення та аналізу. Однією з них є взаємини Стефаника із видатними оперними співаками Соломією Крушельницькою (1872–1952) та Михайлом Голинським (1890–1973). Це стало *метою* нашої розвідки, а джерельною основою – епістолярна, мемуарна спадщина цих особистостей та нещодавно виданий найповніший корпус друкованих листів В. Стефаника, упорядкований кандидатом філологічних наук, доцентом Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника Євгеном Бараном [8].

Хто такий Василь Стефаник? Учені і критики, дослідники його творчості вже дали безліч характеристик. Степан Процюк, створюючи психоаналітичні версії його страждань, дуже тонко підмітив: «Багато людей любили і поважали його. Він володів харизмою. Харизма – це рівновеликий дар і тягар. За харизму смертній людині доводиться розплачуватися. Різним – розладнаними нервами, випробуваннями долі, гримами таланту. Бо харизма – це завжди великий талант. У нього закохувалися жінки. Чоловіки прагнули дружби з ним. Він, за незначними винятками, почувався самотнім. До нього була прихильною метафізика, залишивши його творам енергетику, непідвладну ані скаправілості часом, ані тлінню. Він же спалював сотні аркушів. Серед них, бузсумнівно, були шедеври. <...> Його ідеалізм непідвладний ні рокам, ні фізичному в'яненню. Він – один із найяскравіших літературних ідеалістів світу» [4, с. 21–22]. Близькою є характеристика Юрія Гаморака: «Стефаник – лірик, людина тонкого складу душі, вразливий на своє і чуже страждання» [1, XIII].

Не заглиблюючись у дитячі та юнацькі роки В. Стефаника, звертаємось до періоду його студентських студій. З осені 1892 року він навчається на медичному факультеті Ягеллонського університету в Кракові. Однак, за визнанням письменника, з тією медициною «вийшло діло без пуття». Замість студіювання медицини він поринає у літературне і громадське життя Кракова. Перші три роки він живе серед своїх товаришів

– галицьких українців, бере участь у діяльності молодіжного товариства «Академічна громада», у польських і українських студентських гуртках і літературних об'єднаннях, співпрацював з польськими видавцями. У студентські роки він особливо багато читає, пильно стежить за сучасною літературою, зближується з польськими письменниками. Саме Краків став «...каталізатором його успіху» [4, с. 70].

У березні 1895 року на концерті на честь Т. Шевченка він знайомиться із молодим подружжям – лікарем-поляком, культурним діячем Вацлавом Морачевським (1867–1950, згодом – професором) і його дружиною – Софією Окуневською-Морачевською – українкою і першою жінкою-лікарем в Австрії. Це знайомство «...започатковує найцікавіший період його життя, в якому остаточно він усвідомлює свій талант» [1, XVI]. Саме В. Морачевський одним з перших побачив і оцінив В. Стефаніка у світовій літературі і був першим перекладачем новел письменника польською мовою. Незвичайна приязнь з цією родиною тривала впродовж життя і мала великий і благородний вплив на його творчість.

У Кракові В. Стефанік вперше почує свою ровесницю Соломію Крушельницьку, яка згодом стане видатною українською співачкою світового рівня. Як справедливо пише Є. Баран, вона «...в сучасній українській традиції входить до переліку найвідоміших жінок давньої та сучасної України» [8, с. 510].

Про свої перші враження від Соломії Крушельницької В. Стефанік пише у листі від 3 липня 1896 року до В. Морачевського: «Я тепер у свіжій світі – за кулісами. Співає в тутешній опері Крушельницька, наша землячка, як Павлик називає сю паню, і через ню я дивлюся на то, що намено єго: “за кулісами”. Світ дуже ладно урядив, що замкнув куліси “за кулісами”. Сама землячка має прегарні голосниці в горлі і розумне лице. Долішня губа трохи звисає, та єї з сим дуже до лица. Ви не майте лишень боя і не думайте, що я, описуючи землячку, вже й полюбив єї. Бояв би-м ся, аби не зійти на занадто утерту дорогу» [8, с.86].

Через кілька днів (7 липня 1896 року) В. Стефаніка згадує про співачку у листі до Анни Гаморак (Данилович, 1868–1953): «...тутка перебуває тепер “szewskarpasia” Павлика – Крушельницька. Люба дівчина, а ще прегарна співачка. Має то до себе, що читає “Діло”¹ і любить згадувати за Павлика як великого мученика» [8, с.89].

Саме в цей час відбувається знайомство В. Стефаніка із С. Крушельницькою, яка справила дуже сильне враження на нього. Він «...захоплений її талантом, вродою, темпераментом» [5, с. 43], дає високу оцінку її голосу та інтелекту.

¹ «Діло» – провідний часопис Галичини (1880–1939).

«Діло» за 10 липня того ж року так розповідає про виступи української співачки: «Саломея Крушельницька гостить тепер в Кракові. Дирекція Краківської опери запросила сю артистку лише на кілька виступів. Дотепер виступала п. Крушельницька чотири рази і все з прегарним успіхом. Публика не жалувала ні вінців ні оплесків. Виступи землячки стягають до театру всіх, що любуються в сильнім, дзвінкім голосі артистки. Грою самою і артистичним викінченням ролі наша землячка стоїть найвище між тутешніми артистами. З Кракова виїде артистка до родичів, а потім до королівської опери в Мадриті, котра веде тепер переговори з нашою землячкою щодо виступів» [Цит. за: 7, с. 60].

В цей час відбувається становлення С. Крушельницької як співачки та особистості. Завершивши навчання у професора Валерія Висоцького у консерваторії Галицького Музичного Товариства у Львові та Фаусти Креспі в Італії, вона з успіхом дебютує на сценах Львова, Італії, Польщі, у т. ч. і в Краківській опері. Співачка прагне вивчати історію рідної культури, музики, пізнавати літературу. Під впливом Івана Франка та Михайла Павлика формується її світогляд, національна і культурна ідентичність. Г. Тихобаєва та Д. Заборовська пишуть, що саме завдяки М. Павлику відбулося знайомство В. Стефаніка із С. Крушельницькою, «...який порадив молодому письменнику звернутися до славетної землячки» [10, с.161]. Роксана Тимків вважає, що «...ці стосунки оповиті найбільшою кількістю легенд. <...> Між Стефаніком та Крушельницькою зав'язалася ніжна дружба і вони стали добрими приятелями» [9]. С. Процюк пише про те, що Крушельницька виявляла знаки пильної уваги до Стефаніка, однак вона із своїм небуденним талантом і великими амбіціями не могла би «...серйозно претендувати на роль єдиної чи принаймні першої. Чому? Він був доволі авторитарним та егоцентричним» [4, с.102], а вона – безоглядно віддана мистецтву. Тож ця дружба, розпочавшись у 1896 році, тривала до останніх днів письменника. Ці взаємини не переросли у глибші почуття, бо, на думку С. Процюка, «...важко бути поруч двом харизматичним особам різних статей». І не можемо не погодитись із цим твердженням.

Василь Костащук згадує, що перебуваючи за кордоном, С. Крушельницька підтримувала тісний зв'язок зі В. Стефаніком: «На виступи артистки в Коломиї, Львові і Кракові Стефанік завжди приїздив. Коли він був у залі, співачка докладала всіх сил, щоб найкраще передати улюблені пісні Стефаніка: «Ой під гаєм, гаєм» та «У сусіда хата біла» [6, с.94]. Про спілкування С. Крушельницької з Василем Стефаніком та Іваном Трушем у Кракові згадує її сестра Олена Крушельницька-Охримович: «Вони часто зустрічалися, багато говорили на мистецькі та літературні теми» [6, с.56].

У Краківській опері С. Крушельницька з успіхом співає в «Бал-маскарад», «Трубадури» Джузеппе Верді, «Дочці кардинала» Ф. Галеві, вперше виступає в опері «Лоенгрін» Ріхарда Вагнера. У сезонах 1898–1902 років С. Крушельницька – солістка Великого театру у Варшаві, «...на сцені якого в той час виступали Карузо, Баттістіні, Дідур, Руссітано, Флоріанський та інші прославлені співаки» [6, с.24]. Згодом, відомий італійський музикознавець і музичний критик, сучасник української співачки Рінальдо Кортопассі напише: «У перші десятиріччя двадцятого століття на оперних сценах світу царювали чотири особи чоловічої статі – Баттістіні, Карузо, Тітта Руффо, Шаляпін. І лише одна жінка спромоглася сягнути їх висот і стати врівень з ними. Нею була Соломія Крушельницька» [6, с.126].

Здобувши славу і пошану у Варшаві, співачка не забуває рідні краї. Так, у 1898 році вона здійснює велике концертне турне містами Галичини: Львів–Бережани–Станиславів–Коломия–Перемишль. 18 червня того року у листі до української письменниці-модерністки Ольги Кобилянської (1863–1942) В. Стефаник з Русова пише про майбутній концерт С. Крушельницької в Коломиї: «Лиш один Бог знає, як радо я хотів би слухати співанок Крушельницької разом з Вами. Ви би сиділи коло мене, а Солоха навперед нас так би файно виспівувала, що аж! А я би коло Вас таку гадку гадкував: «І я не розумію, і всі душі, що отут коло нас “слухають концерту”, не розуміють, і сама Солоха не розуміє, – лиш панна Ольга та дуже, вона одна, розуміє оці співанки”. Я би так гадкував, а Ви би слухали, а я би через Вас аж слухав. Або таки над’їдьте. Крушельницька не горда і дуже буде тішитися Вами...» [8, с.200–201]. Через два дні В. Стефаник знову пише до О. Кобилянської з цього приводу: «Наша пані! 23 ц[ього] м[ісяця] є у Коломиї концерт Крушельницької. Я би хотів дуже, аби Ви поїхали на той концерт. Як з Вами брат не може їхати, то я поїду за Вами і відвезу Вас. Я тому Вас прошу, бо допевне знаю, що співачка буде дуже з нас контентна. Я з нею знакомий віддавна і вона варт того, аби з нею побути» [8, с.202–203]. У той же час у листах В. І. Морачевського Стефаник описує свої переживання, сум і тугу, бажання поїхати на концерт С. Крушельницької до Коломиї [8, с.202], а згодом про те, що побував на ньому [8, с.204].

На жаль, Ольга Кобилянська на концерт Крушельницької не приїхала. Тому в листі від 30 червня зі Снятина В. Стефаник, жалкуючи з цього приводу, так описує враження від цієї події: «Добра пані! Я дуже банував, що Ви не могли бути в Коломиї на концерті. Були би-сьте виділи, як попи, попаді і їх діти ревно гляділи на Крушельницьку! Як на свою дитину або сестру дивилися. Очи у всіх так подобрили, що ледви старші жінки витримали, аби не сказати: «Сальцю, спадай на Бога, не форсуй так “страшенно”!» – В долоні не плескала галерія, аби не мучити

співачки. Вся публіка була попівська і виділа і чула свою досконалість в попівській дитині. Що було непопівське, то чуло, що в родину зайшло і чує – веселість родинну» [8, с. 205].

Після концерту було прийняття, на якому говорила публіка, а не артистка. Під мурами на камінні сиділи «менші браття» з парасолями для «панства» і Стефаник з гіркотою пише: «Я не міг Крушельницькій показати менших братів, бо вона мусила слухати похвали для себе. Мусила та й годі!» [8, с.205]. В той же час з-поміж інших С. Крушельницька вирізняла саме В. Стефаника: «Дякуючи за увагу, проголосила тост на честь всього товариства, а із Стефаником поділилася своєю чаркою шампанського. Це викликало зрозумілу заздрість в інших, бо кожний в душі бажав бути на місці Стефаника...» [6, с.94]. Атмосферу цього концерту у Коломиї так передавала газета «Діло»: «І наше Покуття почуло чудовий спів сего нашого солов'я. <...> Коли велика саля каси щадничої виповнилася по береги гістьми і завіса піднеслася, на естраді появилася *diva*. Довго, довго не могла наша патріотка-співачка розпочати, бо довго не умовкали гучні оплески, якими тутешня публіка привітала концертантку.<...> Що ж вам писати про її спів... Се справді ангельський голос в людській подобі. П-а Крушельницька і у нас співала ті самі пісні, що й по других містах, а як їх виконала, доказом є квіти, якими публіка засипала цілу естраду» [Цит за: 7, с.84–85].

Хоч у багатьох джерелах мовиться про широке листування В. Стефаника і С. Крушельницької, однак до диспозиції маємо єдиний виданий лист письменника до неї від 25 травня 1900 року із Кракова. У ньому Стефаника пише: «Високоповажна пані! <...> Є тут, у Кракові, Ваш великий поклонник [...], і ми, балакаючи за Вас, і не раз і не два рази щире бажали, аби Вас якось переловити як будете вертати до нас, і держати Вас у Кракові хоть одну днину. Морачевський привіз нам неповну радість, а я прошу у Вас повної. Напишіть, чи повернете до Кракова та й коли. <...> А чи довго будете у батька свого? Зознакомився я з ним у Тернополі, як-ем там був на великодні» [8, с.311]. Ці рядки передають духовну спрагу слухати і бачити співачку, однак її гастрольний графік був напруженим і така нагода випадала вкрай рідко. Про це невітлене бажання писав Василь Костащук: «В. Стефаник лишився сердечним другом великої співачки на все життя. Вже в старості він з приємністю згадував пісню «У сусіда», і коли хтось з голосом заходив до його хати, просив співати її. Тоді на його вустах з'являвся дивний усміх, ніби осіннє сонце з-за мряки» [6, с.94].

Проживаючи в Італії та гастролуючи всім світом, С. Крушельницька не поривала контактів з рідною землею, приїжджала на гостинні виступи до Львова, час від часу писала листи до Стефаника. І хоч зустрічалися вони не часто, але, за спогадами сина Семена, очевидця

окремих з них, «...ці зустрічі були надзвичайно теплими, щирими» [6, с.232].

Під час концерту С. Крушельницької у Коломиї у 1928 році В. Стефаник хворів, тож відрядив на нього свого сина Семена з такими словами: «Сьогодні в Коломиї виступатиме наша гордість і слава, наша зірка Соломія Крушельницька. Сам я поїхати не можу, але хочу, щоб ти послухав її спів, побачив особисто. Соломія Крушельницька – це справжнє чудо, величезний талант. І дав його світові український народ, а отже, не почути її солов'їного голосу було б великим гріхом для тебе, адже її знає цілий світ» [6, с.232]. Тобто, В. Стефаник, високо оцінюючи справжню велич української співачки, хотів, щоб і син перейнявся його захопленням.

Остання зустріч С. Крушельницької та В. Стефаніка відбулася у Львові в 1931 році, коли відзначали його 60-річчя. Бажаючи зробити приємність ювіляру, співачка через різних людей «...довідувалася, яку пісню тепер любить Стефаник. Довідалася, що тією піснею є:

Лишень моя мила,
Як голубка сива,
Вона спати не лягає,
Дитину колише,
Дрібне листя пише,
З буйним вітром розмовляє...

Почалися розшуки нот тієї старої покутської народної пісні. Ноти знайшлися, і Соломія Крушельницька заспівала її та «У сусіда». Це був глухий відгомін їх бурхливої молодості, це був останній спів Соломії Крушельницької для Василя Стефаніка» [6, с.95].

Відгомін взаємин двох митців продовжився, коли син Василя Стефаніка Семен як заступник голови виконкому Львівської обласної Ради народних депутатів після закінчення Другої світової війни сприяв клопотанню С. Крушельницької про надання їй радянського громадянства та присудження звання професора Львівської державної консерваторії ім. М. Лисенка, часто зустрічався з видатною співачкою на концертах, вдома у неї або у нього [6, с. 233].

Взаємини В. Стефаніка із українським співаком Михайлом Голинським мали інший характер. Уродженець Городенківщини, яка сусідує із Снятинщиною, селянський син Михайло, як і Василь Стефанік, був великим патріотом України, романтиком, який мріяв співати для свого народу. Йому аплодували Львів і Варшава, Торунь і Берлін, Харків і Київ, Нью-Йорк, Оттава і Вінніпег. Його порівнювали з великим Карузо, називали королем українських тенорів, а він – мріяв прожити своє життя в мальовничому гірському селі Дора. На жаль, не судилося...

Як родич Марка Черемшини (Івана Семанюка), Михайло часто гостював у нього у Снятині. З недалекого Русова сюди приїжджав і Василь Стефаник. М. Голинський згадував: «У порівнянні до Івана Василь був бідніший. Вони часто заходили до ресторану на обід і випивку. Після того мені часто доводилось возити Василя Стефаника фіакром до Русова. Під час таких прогулянок Василь Стефаник співав радикальні пісні. Хочу зазначити, що Черемшина дуже любив Стефаника, близько з ним дружив, часто вони зустрічалися» [2, с. 29].

М. Голинський, пройшовши горнило Першої світової війни (був поранений у 1915 році на фронті в Сербії) та участь у національно-визвольних змаганнях в УГА, студіює вокал спершу у Варшаві у професора Чеслава Заремби, згодом у Мілані – у професора Едоардо Гарбіна. Як оперний співак М. Голинський дебютує у Львові (1925), згодом працює в трьох Поморських польських театрах – Торуні, Бидгощі, Грудзьондза та у Варшаві, з концертами виступає у Відні, Празі.

В Галичині, яка у міжвоєнний період належала Польщі, співак українського походження не мав можливості співати в українській опері, якої власне і не було тут. Тому 30 червня 1926 року М. Голинський підписує контракт з консулом Радянської України Лебединцем до Державної Опери в Одесі. Відкриттям її в новому сезоні з україномовним репертуаром відомий діяч більшовицьких партійних і державних органів в Україні, міністр (комісар) освіти Микола Скрипник переслідував мету українізації театральної справи. Співна українська мова консула та можливість співати на оперній сцені рідною мовою підкупили М. Голинського.

Перебуваючи у 1926–1930 роках в Україні (Одеса, Київ, Харків), співак стає зв'язуючою ланкою між українськими письменниками та В. Стефаником, які передавали вітання галицькому новелісту, бажали зустрічі з ним.

М. Голинського було запрошено до участі у ювілеї письменника 17 червня 1927 року в Народному Домі у Львові, з чого «...був дуже радий і гордий, бо я мав до особи письменника особливу пошану і симпатію. Я письменника Стефаника знав добре зі Снятина, з дому адвоката-письменника д-ра Івана Семанюка, у котрого не раз перебував. Стефаник, коли лише приїздив з Русова до Снятина, обов'язково відвідував гостинний дім Семанюків і вносив зі собою багато тепла, часто і народного гумору. <...> Не раз, їдучи фіакром, я мусив півголосом заспівати якусь стрілецьку пісню чи коломийку, як Стефаник мене просив, бо він дуже любив спів, хоч сам не співав» [2, с. 332–333].

Завоювавши авторитет після тріумфальних виступів у Харкові (тодішній столиці України), М. Голинський, виконуючи прохання професора Кирила Студинського, звертається до міністра освіти М. Скрипника із

клопотанням про матеріальну допомогу для Ольги Кобилянської, Володимира Гнатюка та Василя Стефаника. Співак згадував: «По двох місяців моїх “бігань”, пригадувань, а то й докучувань призначено Урядом України у вигляді субсидії-помочі виплачувати Кобилянській, Гнатюкові і Стефаникові по 50 долярів місячно, що в тих часах були великою допомогою. Я був прямо щасливий, що мені вдалося “виходити” цю поміч, а ті, що її одержали, тим більше були щасливі. Цю субвенцію Уряд України виплачував близько двох років (як мені відомо), опісля припинив, як мене вже на Вкраїні не було» [2, с. 388].

Варто зазначити, що розуміючи великі заслуги В. Стефаника перед українським мистецьким словом, його здобутки, радянський уряд з пропагандивною метою призначив йому в 1928 році персональну пенсію, а в 1931 – у Харкові відзначив 60-ліття з дня його народження. Проте важкохворий письменник у 1933 році у листі до Народного комісара освіти відмовився від досмертної персональної пенсії, коли довідався про штучно створений голод і переслідування української інтелігенції.

М. Голинський був причетним до спроби української еліти Харкова організувати там зустріч із В. Стефаником. Під час розмови з цього приводу В. Стефаник сказав співакові: «Знаєте, що я зробив би, прийшовши “замельдуватися” до Скрипника? Подякувавши йому спершу за запрошення мене, я йому сказав би: “Миколо Олексійовичу, чому у вас на визначних становищах так багато всюди жидови?» [2, с. 29]. Редактор газети «Діло» Василь Мудрий як свідок цієї розмови так порадив вийти з ситуації: «На мою думку (бо я Стефаника добре знаю), Стефаника не можна спроваджувати, почувши його щиро висловлене наставлення до жидів. Він, живучи довго на селі, має добру нагоду пізнати і селян, і жидів, і видно, що має причину бути критично наставленим до них. Він, маючи хрустально чистий і щиро одвертий характер, напевно сказав би Скрипникові все те (а може й більше), що сказав сьогодні нам, чим викликав би великий несмак і негодування у самого Скрипника і у тих, що піддали думку спровадити Стефаника. В цьому “попало би” у великій мірі і вам, маестро» [2, с. 389–390]. М. Голинський розповів у вузькому харківському колі (до якого належав і Остап Вишня) про зміст розмови із Стефаником і погодилися такої зустрічі не організовувати. Тож із цієї затії нічого не вийшло.

Підсумовуючи зазначимо, що видатні оперні співаки Соломія Крушельницька та Михайло Голинський відіграли важливу роль в житті Василя Стефаника як митці з яскраво вираженою національною і культурною ідентичністю, чий талант наповнював духовне життя письменника новими фарбами, враженнями і відчуттями. Як багатогранні особистості співаки віддавали шану таланту письменника, підтримували його у складний період життя.

Література

1. Гаморак Ю. Василь Стефаник (Спроба біографії). *Стефаник В. Твори / за ред Ю. Гаморака*. 2-ге вид. Регенсбург: Видавнича спілка «Українське слово», 1948. С. III–XLIII.
2. Голинський М. Спогади / упоряд.: Г. Тихобаєва, І. Криворучка, Д. Білавич. Львів: Апріорі, 2006. 616 с.
3. Головащенко М. На вершині світової слави. *Соломія Крушельницька. Спогади. Матеріали. Листування*. У 2-х ч. Ч. I: Спогади. Київ: Музична Україна, 1978. С. 5–45.
4. Процюк С. Троянда ритуального болю: роман про Василя Стефаника. Київ: ВЦ «Академія», 2010. 184 с.
5. Соломія Крушельницька. Міста і слава. Львів: Апріорі, 2009. 167 с.
6. Соломія Крушельницька. Спогади. Матеріали. Листування. У 2-х ч. Ч. I: Спогади. Київ: Музична Україна, 1978. 398 с.
7. Соломія Крушельницька. Хроніка 1893–1920 рр. / Муз.-мемор. музей С. Крушельницької у Львові; автор-упоряд. Д. Білавич. Львів: Растр-7, 2019. 240 с.
8. Стефаник В. С. Зібрання творів: у 3 т. у 4-х кн. / редкол.: С. І. Хороб (голова) та ін. Т. 1, кн. 2: Листи / упорядкув. Є. Барана; примітки, післямова: Є. Барана. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2020. 600 с.
9. Тимків Р. Кохання в житті Соломії Крушельницької. URL: <https://photo-lviv.in.ua/kohannya-v-zhytti-solomiji-krushelnytskoji/>
10. Тихобаєва Г., Заборовська Д. Соломія Крушельницька і Василь Стефаник. *Василь Стефаник і українська культура: Тези доп.*: У 2 ч. Івано-Франківськ, 1991. Ч. 1. С. 161–162.

**THE OUTSTANDING OPERA SINGERS SOLOMIYA
KRUSHELNYTSKA AND MYKHAILO GOLYNSKY
IN THE VASYL STEFANYK`S LIFE**

Hanna Karas

*Vasyl Stefanyk Precarpathian National University;
76000, Ivano-Frankivsk, Shevchenka St., 57;
e-mail: karasg@ukr.net*

One of the peculiarities in the studying of the Vasyl Stefanik's creative life is his relationships with the prominent Ukrainian singers Solomiya Krushelnytska (1872–1952) and Mykhailo Golytsky (1890–1973). Having strong national and cultural identity and talent they filled the artist's spiritual life with new colors, impressions, and feelings. Being all-arounder personalities the singers paid tribute to the writer's talent, supported him in his difficult

period of life. One of Solomiya Krushelnytska, as one of the most famous women of ancient and modern Ukraine, made a strong impression on the young Vasyl Stefanyk. He was fascinated by her talent, beauty, temperament, and praised Solomiya's voice and intellect. The writer carried this reverence for the singer throughout his life. Vasyl Stefanyk's relationship with Mykhailo Golynsky was of a different nature. A native of Horodenka region, which borders the Sniatyn region, the peasant's son Mykhailo, like Vasyl Stefanyk, was a great patriot of Ukraine, a romantic who dreamed of singing for his people. He was applauded by Lviv and Warsaw, Torun and Berlin, Kharkiv and Kyiv, New York, Ottawa and Winnipeg. He was compared to the great Caruso. As a relative of Marko Cheremshyna (Ivan Semanyuk), Mykhailo often visited him in Sniatyn. Vasyl Stefanyk also came here from Rusov. While in Soviet Ukraine in 1926–1930 (Odesa, Kyiv, Kharkiv), the singer became a link between Ukrainian writers and V. Stefanyk, who conveyed greetings to the Galician novelist and wished to meet him. Gaining prestige after his triumphant speeches in Kharkiv (then the capital of Ukraine), M. Golynsky, fulfilling the request of Professor Kyrylo Studynsky, appealed to the Minister of Education M. Skrypnyk with a request for financial assistance for Vasyl Stefanyk. In 1928, the Soviet government granted him a personal pension for propaganda purposes, and in 1931 he celebrated his 60th birthday in Kharkiv. M. Golynsky took part in the writer's jubilee on June 17, 1927 in the People's House in Lviv. The article's key sources are the epistolary and memoir heritage of these extraordinary individuals.

Key words: opera singers, a writer, relationships, Vasyl Stefanyk, Solomiya Krushelnitska, Mykhailo Golynsky.